

HAVAKTULIQJITKUT ATUGAKHAQ NUNAVUNMI-TAMAAT HAVAKTIKHAQHIURNIKKUT ATUGAKHAQ

MALIRUAGAHANUN NAUNAITKUTIT

Nunavut Kavamanga (GN) havakhimaarniaqtun Inuinnarnik havaktukharnik akhuuqhainikkut ukpirijainiglu taimaa ihuaqtumik nunallaani ikajuutikharnik ilauqaqtuq inungnik avatingni nunaptingni. Aturuminariakhanik havaktikhaqhiurnikkut havagvingmilu tuniuqhaidjutikhanik aktikkutilaanganik imaalu pipkarniaqtait Nunavunmiut havagiaqtuqtukhat Nunavut Kavamangit ikajuraluaqtillutik Nunavunmi nunamingni.

ILUMUURUTIGIYANGIT

Una Maligaaq hivulliuqtaujuq hapkunanga maligautingit unalu ilumuurutigijangit:

- Aturuminaqtut havagvingmi ikajuqtakhait *pjiitsirniq* ihuaqtumik havaktit.
- Havagviit/nunallaani timigijait piqaqtut ihuaqtumik havagvikhanik tamaat ilaliutijakharaluangit tamaita havaktit havagvingmi pitquhikkut atuqpaktainik *tunnganarniq*.
- Tamaita piyakhat imailiuqtukhaq imaa pijaujukhaq hamunga ikayuqtuq havakingit hamunga uukturlutit havaktukhat *pilimmaksarniq/pijariuqsarniq*.
- Havaktiit havaktitauliqtun havagianganik talvanga GNkutni havakvianin kituliqaak Nunavunmi nunalaangitni taima uukturlutik *qanuqtuurniq* ihuaqhaidjutikharnik ayungnautiqaqtunik anginirmiklu pidjutikharnik.

UUKTUUTIT

Una Atugakhaq turaangajuq havaktukhanik kavamani havaktut inikhat aturlugit *Kavamani Havaktut Maligarjuangani*.

NAUNAJAUTIT

Tugliit Angajuqqaq – Ministaup Tuglia havagviani, Atanilluaq Tukimuaqti Havaktiluunniit kavamatkunni timiqutimi imaaluunniit inuk Ministaupluni munarijuq uumunnga *Kavamatkunni Havaktinginnun Maligaq* tikkuqhittaqtuq imaatun Tugliit Angajuqqaq.

Havakti – inuk havaktuq ataaniluunniit havagviup kavamatkunniluunniit timiqutimi titiqqihimajuq uvani Naunaitkutami A uvani *Kavamatkunni Havaktinginnun Maligarmi*. Naunaittuarutikhanut, "Havaktut" ilaujut havagaanginnaqtut, ilangani-uplut, havagaanginnaqtut, kikliqaqtut, ukiutigut, havakaffuktut uvvalu himmautaujut havaktit.

Atan'ngujaq – atan'ngujaq havaktimit.

Aturuminaqtut Havagvik – tukiqaqtuq tikkuqaqtauhimajuq Nunavut Kavamanga havagviat, havakhimangittut havagvingmut, taamna havakti havangniaqtuq kitunit nunallaani Nunavunmi.

Havaaq – tukiqaqtuq atauhiq naunaittuq havaamik angiqtauhimajuq inikhaq uqattiarninganik sainiqtauninganik havaktittijumit havagviujumit/kavamani timigijainit havaktullu tikkuqaqhiujullu aadjikutaqanngittumik inikhamik naahautimik.

Katimatillutik – kangiqhidjutaa katimadjutit hivayautikkut qun'ngiararhamikluunniit katimalutik. Pipkaijuq qilamik uqautinik tunuanillu tuhaumajutinik tamainnit ilaujunit.

HAVAAT MUNARIYAKHATLU

Minista

- Minista munaqhiyuq hapkuninga Kavamatkunni *Havaktut Maligaq* kiuyukhaq Maligaliurtunullu Katimayiingit iniqtirutinganut uuminnga Atugakhaq.

Tugliq Minista Havaktuliqijingnut

- Tuglijuq Ministaujumit Havagviujumi Havaktuliqijini havaaqaqtuq Ministaujumut munariningagut uuma pitquhiujup.
- Piliuqtaaqtuq ihuaqtumik aulapkainirmut havaangit, qanuriliurutingit, maliktakhat, titiqqat atuqtakhangilluuniit ihariagijaukpat iniqtirutinganut uuminnga maligaq. Hapkua ilaujut:
  - (i) Naunaittut piqariaqarningit naunairiangani kitut havaakhat ihuaqtut ilaulaaqtullu ajurnaittunik havagvingmi ihuaqharninginnik;
  - (ii) Havauhikhait naunaijarlugit uvvalu ihivriurlugit havaat pijaarningit aallannguqtaaqtuq havagvingmi ihuaqhaidjutit.
- Tunihiluni havagvingnik/nunallaani timiqutinik ihuaqtunik auladjutikkut havauhiinik, havauhikhainik, uqaudjinirmik, uvvalu ilihaidjutinik nakuujumik ihuaqhaijaangini havagvingmi ihuaqhaidjutikhanik.
- Munaqtit ukuat Ihuaqtumik hapkua ukuat
atuguminaqtuq havagvingmi ihuaqhaidjutikhat
uvalu ilaliutihimayut auladjutikkut ikayuutit.

Minista Tuglia Nunalingni Kavamatkunnilu Pivikhaqautikkut (CGS)

- munariyakhait ilaliutigiami ayurnaittumik havakvik ihariagiyanginnik havakvikmi ihumaliurniq.
- Munaqhiyukhat naunaiqhitikhanik nunanginik hailiyunik havagvikhanik inikhanik ilaudjutikhanik havagvingmi havaakhanik takupkaidjutikhanik.

Tugliit Angajuqqaat

- Munaqhijukhat piqutinik havagvikhanik nunallaani aallannguqtaaqtinik havagvingmi ihuaqhaidjutikhanik havaktimingnut.
- Munarilugit naunajaidjutikhallu inikhainnik tamainnut havagvingmi ihuaqhaidjutikhanik havagvingmingni/nunallaani timiqutini.
- Naunairlugit aulapkainirmut ihariagijanginnik pijait piqanngittumik piittumik tammainingit ihariagijaunngittullu ikajuutikhat akiliutit.
- Angirutigilugit havaatigut naunajautait havaaghanun taapkoa havaktaujaaqtut aallannguqtaaqttut havagvingmi.
- Kiunnautiqaaqtut atulirniranun haffuma maliruagahap ilaujut havaqatigiikhutik tunihilutik inuqanngittut najugakhait tikkuqaqtauhimajut havagviit ihuangnikkut havagviit aturiangini havaktit aallanin havagviit/kavamatkunni timiqutaini.
- Unniudjutit hapkununnga Havaktuliqijit ihuangnikkut havagvingmi ihuaqhaijut havagvingmingni/kavamatkunni timigijait ukiuq tamaat pihimajut.

Atan'ngujat

- Naunajaijukhat ihuaqtumik havagiaqaqtunik, ajuiqhautikharnik, havagianganik upalungairutikharnik ajuiqhautikharnik upalungairutikharnik pivalladjutikharnik, unalu havakhimaaqtunik munaridjutikharnik havaktunik najugaqaqtunik talvani ajungnaittunik havagvingmi.
- Havaqatigijakhait havaktit havaktut ihuaqtumik havagvingmi avatingini pijaanginni auladjutikkut ihariagijaujut pijaanginni uvvalu ihuaqtumik ikajuutinik uvvalu ikajuutinik tunijaujut havaktinun.

Havaktiit

- Havaqatigijakhait atan'ngujatik havaqulugit ihuaqtumik havagvingmi ihuaqhailutik pivakhutik ihariagijamingnik hivulliutilugit aulapkaidjutikhanut ihariagijaujunik pitqujauhimajuniglu.

IHARIAGIYANGIT

A. Hunaligliqaak Ihariagijangit:

- 1) Hivulliulluaqtukhat Havaktikhaqhiuqtut Atugakhaq atuqtauniaqtuq tamainnut havaktikhaqhiurnikkut hulipkaidjutikhanut havaktaujaanganut malikhugu una atugakhaq.

- 2) Havaakhat taapkua nuititauhimajut amigaittunik pijaaqtut najugait havaakhat ataani uuma maliruagakhap pijariaqanngittut Ministat angirutait nuutiriangani havaakhaq titiraqhimajuq uvani Kavamatkut Katimayiit Maliruagakhaini.
- 3) Havaktuliqijitkut Maliktakhait atuqtauniaqtut tamainnut havaktikhaqhiurnikkut hulipkaidjutikhanik malikhugu una atugakhaq kihiani taapkununga Atuqujaujukhat utaqqijaukpata ihuaqhaqtaukpata maliruagakhaq:
  - a) *HRM Pitquyahimayuq 401(a) – Havaaghanut Tukihidjutit taaniaqtughat* pipkaiyaami "ihuaqtumik havagvingmi" naamakpat "nuutiqvikhaa havaami" havaami naunaiyautainni.
  - b) *HRM Pitquyauyuq 503 – Aullaqtirluni Havaakhat pijariaqaqtut iniqtirilutik Havaatigut Naunaiyautit uvalu Havaktukhaqhiuqtit Hulidjutikhatigut Apiqhuutit titirat.* Hapkua titirgat pijariaqaqtut tikuaqhilutik nunallaat havaamun. "Ihuaqnaqtut havagviit" ihumagiyauniaqtut ihuaqtuq "nunallaaq" haffumunga Havaatigut Naunaiyautit uvalu Havaktukhaqhiuqnikkut Hulidjutikhatigut Apiqhuutit Titirat.
    - i) Havaatigut Ilituqhaidjutit naunaiyaigumik havaatigut naunaiyautait naunaiyaqhimayut havaktughaqhiuqnikkut ataani Nunavunmi-Tamaini Havaktukhaqhiungnikkut Maliguagahat, Havaatigut Naunaiyautit ihumaliungniaqtut havaaghat havaaghat havaaghat havaktauyaaqtut ihuaqtumik havagvingmi uvalu pingitkumik, hunat pusatingit havaaghat havaktauyaaqtut ihuaqtumik havagvingmi.
    - ii) Taimaa naunaijainiq paqitkumi pusaatigut havaangit piinarialik ihuaqtumik havagvingmi, nakuujumik uuktuqtuq uumani uuktuqtut ihariagijauniaqtuq tunigiami havaktut uumani aviktuqhimajuni atan'ngujaarvinganiluuniit havagvingani ihariagijaukpat.
  - c) *HRM Pitquyahimayuq 506 – Takupkaqtitauyughat* inighait iliqahiutihimayut humiittaghainik havaaghami. "Ihuaqnaqtut havagviit" ihumagiyauniaqtut imaa "nuutiqlugu" havaaghamun maliktaulutik titiraqhimayunik nunallaat tapkua naunaiyaqtauhimayut hapkununga CGSkunin piinariaaqikpata havagvikmik.
- 4) Havaktiit akiliqtauniaqtun Tunnganirmi Manikharnik naunaijariiqhimajut nunallaani havakhimaaqtainik talvannga.

- 5) Tamna Nunavut-Tamaini Havaktukhahiuqtunik Atugakhaq allanguqtingituq himiqtaulimaituqluuniit atuqtakharnik talvani aulahimayunik havaanganik iliqatigiiktukharnik. Havakti havakhimmaaqpaktut maliqqaluni tamainnun GN-kut maliruagakhait uvvalu havauhiit taapkua uuktungniaqtut havakti havaktuq GN-kut havagviani humi havaanga najugaqaqtumik.
- 6) Nunavunmi-Tamaini Havaktikhaqhiuqtut Atugakhaq aallangungittuq himmautaungittuqluuniit havagviat/kavamatkunni timiqutigijangit pijakhait akiliqhilitik havaktit havaamikkut tingmitikkut aullarumajamingnik maliqaplugit havaakhamingnik.
- 7) Aturuminaqtumik havagvingmi ihuaqhaidjutikhat ihuaqhilimaittungnaqhijut tamainnut havaakhanut.

- 8) Havagviit/nunallaani timigijait ihivriuqtakhait aturuminaqtut havagviit ihuaqharlugit ukiuq tamaat, pijariaqaqtullu havauhikkut munaridjutit.
- 9) Atanniqtuidjutaa ihuaqharlugu aallannguqtaaqtuq havagvingmi qanuriliurutikhat ittut havaktiup Tugliit Angajuqqaq imaaluuniit tikkuaqtauhimajut uqaqatigiplugit Tugliq Minista Havaktuliqijitkut.
- 10) Aallannguqtaaqtuq havagviit angiqtauhimajut kitunun havaakhanun. Taimaa havaamut qanurittaakhaanik aallangurumi iniqtilimairumilu ihuaqtumik havagvingmi, talvannga Tugliit Angajuqqaq uqaqatigijakharaluangit Ministaup Tugliata Havaktulirijiitkunni Havaktulirijiitkunnilu pitinnagu.
- 11) Taimaa havaktiit aallannguqtirumik havaangit talvani GN-mi nunallaanilu havagviingit, taamna allannguqtiriaqaqtunik havagvingmi ihuaqhaidjutikharnik naunairutiqarniaqtuq taimaa nuutaangujuq havaakhaq ihivriuqtaugumi iniqtiriangani ihuaqtumik havagvingmi.

B. Humi ittuq Havaap:

- Havagviit/kavamatkunni timigijait havaqatiginiaqtait Havagviit Nunalingni Kavamatkunnilu Pivikhaqautikkut ukuallu Havaktuliqijitkut naunaiqhilitik imaalu piliurlutik havaktikhattut havagvikhainnik naunaiqhitikhanik hunanik inikhanik hailiniarunaqhijut takupkaidjutikhanik havaakhanik ihuaqtumik havagvikhani.

C. Qaritaujakkuurutit Qaujijutillu:

- 1) Qaritaujakkuurutikhat/Ilittuqhautait havaktauniaqtut:
  - i) Havaktikhaqhiuqtut atanngujait tingmijaaqtut ihuangnikkut havagvingnun tunihijaangini uvvalu kangiqhidjutikkut;
  - ii) Havakti upautijaaqtuq avikturniinginni havagviit havaktikhaqhiurnikkut havagviit hapkununga tikkuaqtuinikkut uvvalu kangiqhidjutikhainik; unaluuniit
  - iii. Havakti upautijaaqtuq ataniqarvinginun havaktikhaqhiurnikkut havagvingnun hapkununga inirnikkut uvvalu kangiqhidjutikhainik.
  - iv. Aullaarniq qaritaujakkuuqtukkut ilitturipkaidjutikhaniklu malingniaqtait tamaita maliktakhat havaaminun aullaarnikkut akiliqtakhanullu havaktikhaqhiurnikkut havagvingmi.

D. Havagvik:

- i. Havaktit havaktikhaqhiuqtut havaglutik ihuangnikkut havagviit tunijauniaqtut

ihuaqtunik havagviup tamajainik tamajaniglu.

- ii. Ihuarnikkut havagviit havagvingmi najugaani havagvingmi najugakhait havagviit/kavamatkunni timiqutait havagviit/kavamatkunni timiqutait tikkuqaqtauhimajuluuniin havagviit GN-kut havaktiit amigaittunin havagvingnin/kavamatkunni timiqutinin havaktitauliqtut ataani uuma maliguagahhap.

E. Havaktinut Atan'ngujaujuq:

- i. Ubluq tamaat ilitturidjutikharnik atuqtakharnik tamangnik havaktiit havakhimmaaqtun havagvingmi. Qanuriliurutikhaq ihumaliuqtauniaqtuq atauttikkut ukunani havaktini atanngujailu ilaqaqtaaqullu ubluq tamaat qaritaujakkut titiqqidjutinik, hivajautinik, ubluq-nunguanilu naittunik titiqqanik ihuaqqat havaamun.
- ii. Tamaita atan'ngujat havaktingit havaktut ihuaqtumik havagvingmi naunairniaqtait ihuaqtumik katimalutik unalu katimalutik pigiamingni havaamingnut, kihimi mikitqiaq:
  - Atauhiinnarmik atauhirmut havainirmi tamaat qinirlutik katimavikhanik.
  - Inungmik ukiuq tamaat havauhikkut ihivriurutit havagvingmilu pivalladjutit havaktauniaqtut ihuangnikkut havagvingmi, aviktungniini ataniqarviini, uvvaluuniin atanngujaqarvingmi.

F. Tadja Havaktiit:

Taja havaktut uuktulaaqtut Nunavumi Tamaini Havaktikhaqhiuriagani Pitquhiqmik havaami akitaqutautini aulaniqatiaqlutiklu, ilaulaaqtut nuugiariagani ihuaqtumik havakviuyumut nunagiyayumi.

PILARUTINGIT MALIGALIURVIKMI HIVULIQTINGIT

Piittuq uumani Atagakharni qanuqli taiyaulimaittuq kiklikhariami pilaarutingit Maligaliurhimayunut Hivuliqtingit ihumaliuriami qanuriliuriamiknikluuniit pimmariktumik piplugu Nunavut-Tamaat Havaktukhaqhiuqtut Atugakhaq.

INIQVIGHAAT UPLUQ

Una atugakhaq atulirniaqtuq talvannga ublunganin sainiutaanin talvunga Qiqaiyluarvia 18-mun, 2027-mun.

ILAUJUT MALIGAT UVVALU ATANIQTUIJIT

Kavamatkunni Havakviinni

Maligaq Kanatami Inungnun

Pilaarutainut Maligaq

Nunavunmi Inungnut

Qiqaijarluarvi

Pilaarutait Maligaq

Kavamatkuni Havaktiit Angirutigihimayangit – Nunavut

Havaktingit Katimayiingit Maniliqinirmut Titiqqiqinirmut

Maliktakhangit

Makpigaaq – Ilaungituq Havaktiit

Mapiraangutaat – Angiyukhiit

Atanguyat Havaktuliyiyitkut

Mapiraangutaat